



Alta og Omegn Turlag



Naturvernforbundet
i Finnmark
Finnmárku luonddugáhttenihnttu



NVE

uttalelse@nve.no

Deres ref. 202016710420

Tana, 07. Juni 2021

Dette brevet sendes på vegne av 4H Finnmark, DNT Alta og Omegn turlag, Naturvernforbundet Finnmark, Norsk Ornitologisk Forening avd. Finnmark.

Organisasjonene viser også full støtte til Norsk Ornitologisk forening (NOF) sine uttalelser.

Høringsuttalelse- 202016710- 420 kV linje Skaidi- Lebesby.

Innledning

Det oppleves som en absurditet og en vesentlig urett at i Finnmarksområdet, der det forventes 2-3 ganger mer økning i temperatur enn gjennomsnittlig økning andre steder i verden, samt har lavest antall innbygger per kvadratkilometer, største arealer med godt bevart natur i landet, og en sterk tilknytning til utmarksbruk fra bla. urfolk, skal utsettes hardest for de to hovedårsakene til naturkrise samtidig.

De store internasjonale konvensjoner som EU/EØS miljødirektivene, Rio konvensjon, Ramsar konvensjon eller FNs bærekraftsmål har en felles bakgrunn som stammer fra landene som har tapt natur i en så oppfattende grad, at det til slutt skapt reaksjoner. Her i landet tar fremdeles mange bevart natur for gitt, og har enda ikke innsett den utrolige rikdommen, i form av de få gjenværende steder på verdensbasis der naturen har fått forbli urørt frem til nå.

Den fremstilte planen har kun en lukrativ hensikt, markedsført under det grønne skiftet. Taper vi Finnmarksvidda til kraftledninger, vindmølleparker, med mer, blir vårt kulturgrunnlag basert på urørt natur et stykke fjern historie for generasjoner som kommer. Vi ser skrekkslagent på ønsker om å bruke Finnmark som en industripark, og manglende forståelse for at bolyst i det gamle fylket kommer fra sin godt bevarte natur og livskvaliteten den støtter. Disse områdene skaffer også arbeidsplasser, har støttet mange flere i fortiden, og med en annen tankegang enn den som er fremstilt av 420 kV linjens søknad, kan skaffe flere i fremtiden. Kraftlinjeplanen er skapt ut ifra en fremmedgjøring av noen få, inspirert av andre verdier, og som undervurderer den uendelige kilde til glede, mat og inspirasjon bevart natur kan gi oss.



Samarbeidsnettverk mellom natur- og friluftslivsorganisasjoner
finnmark@fnf-nett.no | Storgata 5, 9900 Kirkenes | 904 11 343
organisasjonsnummer 916 589 050 | www.fnf-nett.no/finnmark

Selv om enhver av oss ikke besøker de store urørte områdene, har tanken på at de eksisterer fremdeles en undervurdert verdi for vår mentale helse, samt støtter kontinuerlige drømmer for de fleste friluft- og naturengasjerte mennesker på tvers av landet.

Det er mange veier som kan sikre en god fremtid for regionen. En verdiskapning på tvers av en tung industriell satsing i form av vindkraftanlegg, datasentre, elektriske gruver, osv., slik fremstilt av søknaden, er en av dem, men vi stiller tvil på at demokratiet, representert av flertallets ønsker, er tatt hensyn til i dette tilfellet. Mange innser verdien av naturressurser slik de er, uten at disse trengs røres ytterligere. Når samfunnet er nest største produsent av CO2 utslipp per innbygger etter Qatar og er blant den alle største forbruker av varer og energi, er det på tid til å innse at drømmen om vekst har nådd et toppunkt. Målene av internasjonale avtaler som Paris eller FNs bærekraftsmål kan her nås gjennom sparing.

En av fire grunnleggende tiltak påpekt av IPBES for å snu naturkrisen og tap av biologisk mangfold er:

«Koblingen mellom et godt, meningsfylt liv og stadig økende materielt forbruk må brytes»

Tiden er dermed inne for å spare, ikke for å tillate mer forbruk.

Den 28 september 2020 signerte Statsminister Erna Solberg, under FNs toppmøte om biodiversitet, ti løfter for å komme ut av naturkrisen.

Løfte nummer 2 er følgende: *Vi skal ha et rammeverk med klare krav til å etterleve målene for biologisk mangfold. Den skal ta for seg hva som driver fram tap av natur og arter. Etterlevelsen av tiltak skal måles.*

Her kan vi komme med en påminnelse av hva som driver fram tap av natur og arter:

Av artene som er truet i Norge, er 90 prosent truet på grunn av ulike typer arealendringer ([Ref. Miljødirektoratet](#)). Infrastruktur og fragmentering av habitat vil ha 71 % av ansvaret for tap av naturmangfold i Finnmark i horisont 2030, mens klimaendringene vil stå for 29% [Policies and investments for a climate smart Barents Region](#).

Bakgrunn

Prosjektet har lite med humanistiske formål og samfunnsutvikling i Øst-Finnmark å gjøre, men er tvert imot å anse som en tilrettelegging for vindkraftsutbygging i Øst-Finnmark. Dvs. store arealinngrep, hovedsakelig i INON områder, og i reinbeitedistrikt, med negative konsekvenser på naturmangfold og alle interesser knyttet til det, samt at hovedformål er knyttet eksport, fremfor regionens strømforsyning.

Vi anser 0 alternativ som best egnet.

Statnett konsesjonssøknad er kritikkverdig lite eksplisitt når det gjelder prosjektets formål. Man finner ingen informasjon om hovedbegrunnelse i sammendraget. Det er kun etter en grundig gjennomgang av konsesjonssøknaden og samfunnsøkonomisk analyse at man innser at prosjektets hovedformål er tilrettelegging av vindkraft, både konsesjonsgitt og ikke-konsesjonsgitt.

Prosjektbegrunnelse i konsesjonssøknad knyttet svakheter i transmisjonsnett, liten kapasitet, og høy sårbarhet, har svært lite rot i detaljert beskrivelse angitt i samfunnsøkonomisk analyse. Når det gjelder anslagene på økt forbruksvekst, oppdaget vi at verdianslagene mangler samhold med Statnetts detaljert beskrivelse av anslagene for fremtidig strømforbruk. Vi finner det bemerkelsesverdig at Statnett legger til grunn et anslag på 40% forbruksvekst for horisonten 2030 (10 år), det uten å ha mottatt noen konkrete henvendelser om tilknytning av nytt forbruk i Øst-Finnmark.

Selv om forhold for energiproduksjon i form av vindkraft i Øst-Finnmark er god, er konfliktnivå med naturmangfold og økosystemtjenester svært høy. På grunn av lavt befolkningstall har naturen i Finnmark, mer enn andre plasser, klart å holde seg relativt godt bevart. Tradisjonelle næringer og bruk av utmarksressurser er av stor betydning i Finnmark. Det er ikke gitt at hovedandelen av befolkningen i Finnmark ønsker en vekst i strømproduksjon, eller forbruk.

Mange opplever det som en stor urett når energiproduksjon ønskes i et område der behovet for den er minst, i tillegg til å ligge langt unna hoved-forbrukssentrene.

Vi har gjort en gjennomgang av alternativer for 420 kV ledning Skaidi-Lebesby og anser 0 alternativ som mest aktuell. Prosjektet har lite med humanistiske formål og samfunnsutvikling i Øst-Finnmark å gjøre, men er tvert imot å anse som en tilrettelegging for vindkraftsutbygging i Øst-Finnmark, med krafteksport og dens pengegevinst som hovedformål. Det er vår etiske plikt å ikke akseptere store arealinngrep, hovedsakelig i INON områder, og i reinbeitedistrikt, med negative konsekvenser på naturmangfold og alle interesser knyttet til det. Dette også på grunn av at tiltakets samfunnsøkonomiske analyse viser at behovet for en 420 kV kraftledning for å dekke dagens og fremtidig normal forbruk i regionen er lite.

Det ble tydelig lagt frem av søkeren at nett-tilknytting og etablering av vindmølleparker i Øst-Finnmark er hovedbegrunnelsen for prosjektet. Noe som er bemerkelsesverdig, siden nasjonale rammer for vindkraft på land hadde ikke tilrettelagt noen områder i Øst-Finnmark for etablering av vindkraftanlegg av hensyn til reindrift, og på grunn av manglende ledningskapasitet.

Hensyn til reindrift er ikke til å endre, dvs. at etablering av nye vindkraftanlegg er fremdeles like uaktuelt i Øst-Finnmark. Spenningsbehov for konsesjonsgitt vindkraftanlegg kan avdekkes med lavere spenning enn omsøkt.

Vi mener at strømproduksjon bør skje nærmere der strømbehovet er størst. Vindforholdene i Øst-Finnmark er gode, men strømtilkobling er dyrbar, naturen høyst verdifull, det samme gjelder økosystemtjenestene den støtter.

Området har blant de minste bidrag til klimaendringer i verden, men skal allikevel være blant de største bidragsutøvere i Europa som leverandør av fornybar energi, med tilhørende naturareal beslag og økosystemtjenester naturen her støtter, og har dannet grunnlag for et bærekraftig samfunn i årevis.

I et større perspektiv; at myndighetene velger å fortsette oljeutvinning fjerner en del av kredibiliteten for et reelt og genuint ønske om å løse klimautfordringer i form av et mer elektrifisert samfunn.

Naturmangfold

Basert på et falskt behov om økonomisk vekst i et av verdens aller rikeste land per individ, hvor forbruket og overflod er til å skjemmes av, søkes det om et tiltak som tilrettelegger for ytterligere vekst. Et tiltak som skal ta livet av en rekke fugler inkl. individer av truede bestander. Et tiltak som skal sette et vesentlig avtrykk, og tilrettelegge for ytterligere flere, i de mest bevarte naturlandskap i landet og Nord-Europa for øvrig.

Prosjektets forhold til naturmangfold er moralsk forkastelig.

I influensområdet er det kartlagt til sammen 72 lokaliteter med forvaltingsprioriterte naturtyper, 50 verdifulle funksjonsområder for fugl og annet vilt, samt ni verdifulle ferskvannslokaliteter. Blant disse nevnes dverggåsa, en kritisk truet art som trekker forbi omsøkte ledning gjennom Stabbursdalen. Ellers krysser omsøkte ledninger gjennom stedvis store myrområder. Spesielt nevnes myrområder nord for Stabbursdalen, som også er foreslått vernet som naturreservat, som er en truet naturtype på grunn av klimaendringer.

Konsesjonssøknad-Statnett

Noe som kommer tydelig frem er effekten på fuglebestander; dette ettersom tiltaket fører til akutt dødelighet ved kollisjon og økt predasjon. Risiko for kollisjon er forhøyet av en dobbel

kraftledning (132 kV og 420 kV) med nivåer av ledninger på to ulike høyder på mesteparten av traséen. (KU naturmangfold side 87)

Vi anbefaler sterkt saksbehandler å ta i betraktning høringsinnspillene fra **NOF (Norsk Ornitologisk Forening)** som har høy ekspertise på temaet fugl, samt har lokalkjennskap til området på tvers av en rekke undersøkelser. FNF Finnmark støtter NOF sine uttalelser om 420 kV Skaidi- Lebesby fult ut.

For oss er hensyn til dverggås og manglende sikre avbøtende tiltak i seg selv en enestående årsak til å avvike prosjektet.

Ledningen er i tillegg å anse som et landskapsinngrep på tvers av områder med urørt preg og landskapsvernområder, der vi heller hadde ønsket en omlegging av eksisterende trasé enn oppbygging av en ny.

Statnett beskriver også at miljøpåvirkning kraftledningen vil føre til må ses i forhold til aktivitetene (som vindmølleparker) tiltaket vil kunne støtte. Dvs. at ikke-konsesjonsgitte vindmølleparker også skal tas i betraktning i vurdering av tiltakets effekt på naturmangfold.

Medvirkning

Medvirkning har ikke vært tilstrekkelig av tre årsaker.

- 1) Statnett legger frem for offentlig ettersyn og saksbehandling, et helhetlig tiltenkt prosjekt, del for del. Samfunnsøkonomisk analyse legger til grunn for Skaidi-Lebesby traséen, prognoser for fremtidig kraftbehov i Kirkenes via en trasé fra Lebesby-Varangerbotn og videre til Kirkenes, samt en overføring av kraft til Finland. Søknaden beskriver tydelig det forhold: *Usikkerhetsreducerende tiltak, i form av å ta prosjektet videre til neste fase, vil derfor kunne ha stor verdi.*

Søknaden for 420 kV Skaidi-Lebesby må begrunnes for behovet i ledningskapasitet mellom Skaidi og Lebesby alene, noe som ikke kommer tydelig frem.

Statnett må omgjøre søknaden og fremstille prosjektet i sin helhet når konsekvensutredninger er på plass.

- 2) Vi takker NVE for å ha gitt oss fristutsettelse fra 14. mai 2021 til 7. Juni 2021 (Frist utsettelse ble ikke gjort alminnelig). Vi mener at 5 uker høringsperiode for et så omfattende inngrep har ikke vært tilstrekkelig for å kunne samle alle relevante innspill fra allmennsinteresser. Saksdokumentene besto av over 900 sider som måtte gjennomgå for å kunne vurdere alle relevante aspekter, 5 uker høringsperiode er å anse som utilstrekkelig.

- 3) Det har blitt avholdt konsultasjonsmøter med de berørte reinbeitedistriktene, men ingen andre samiske kulturelle interesser knyttet til annen utmarksbruk, samfunnsliv eller andre næringsinteresser har vært involvert. Vi anser dermed planleggingsfasen som mangelfull i medhold til Finnmarksloven, som setter på lik linje med reindrift; samisk kultur, utmarksbruk, næringsutøvelse og samfunnsliv.

Side 30 av konsekvensutredningen for naturressurser viser også hvor lite konsultasjon ble lagt til grunn. Her hadde det vært på plass med en grundig innsamling av tradisjonell lokal kunnskap.

Samfunnsøkonomisk analyse og forsyningssikkerhet

Samfunnsøkonomisk analyse viser at:

- Leveringspåliteligheten i Øst-Finnmark regnes i dag som god.
- Avbruddskostnadene i transmisjonsnettet har historisk vært lave, og gjelder i hovedsak avbrudd på spenningsnivå under 66 kV. Avbrudd mellom Skaidi-Adamselv og via Finland har lav sannsynlighet for å bli langvarig.
- Øst-Finnmark har vært et overskuddsområde over 80 % av året de siste tre årene.
- Forbruket i Øst-Finnmark har de siste årene oversteget produksjonen i underkant av 20 % av tiden.
- Statnett har imidlertid ikke mottatt noen konkrete henvendelser om tilknytning av nytt forbruk i Øst-Finnmark.

Men

- Statnett har lagt til grunn for prosjektets verdisetting en økning på 40% i strømforbruk i Øst-Finnmark i løpet av de 10 kommende årene (horisont 2030). Argumentasjon for verdisetting er motsigende og mangler samsvar med detaljanalysen, samt er lite i tråd med Statnetts forpliktelser til energiloven som peker mot en samfunnsmessig rasjonell utvikling av strømmettet.
- Det er ikke ledig kapasitet til mer produksjon av vindkraft i dagens nett. Statnett fremhever vindkraft (ikke-konsesjonsgitt) uten tydelig samsvar med sentrale føringer.
 - Stor usikkerhet knyttet til hvilke prosjekter som gis konsesjon og realiseres
 - Nasjonal ramme for vindkraft utpekte ingen områder i Øst-Finnmark
 - Stor usikkerhet knyttet til hvilke prosjekter som gis konsesjon og realiseres

Etter en gjennomgang av saksdokumentene, kom det frem flere elementer som er bemerkelsesverdige.

Samfunnsøkonomisk analyse gjennomført av Statnett er presentert i form av en aktualisert versjon av den tidligere analyse – «*Næring og nett i Nord*» eller «N3». Men her, i motsetning til *Næring og nett i Nord*, etterlater den oppdaterte versjonen et overordnet inntrykk av usikkerhet. Dette ved at Statnett i begynnelsen av dokumentet innser at prosjektet ikke er

økonomisk forsvarlig, og med stor sannsynlighet fører til store økonomiske tap. Dette med alle ringvirkninger tatt i betraktning.

Deretter, og dette overrasker, igangsetter Statnett en lang og spekulativ argumentasjon for at prosjektet allikevel bør gjennomføres. Prosjektet ble dannet med særlig utgangspunkt i utvikling og etablering av petroleumsvirksomhet i Øst-Finnmark og dens elektrifisering. I 2019 når Equinor trakk igangsatte prosjekter i Barentshavet, falt hensikten med 420 kV ledningstilknytning til Øst-Finnmark.

Hovedlinje av samfunnsøkonomisk analyse gjennomført av Statnett er følgende:

- *Tiltaket fremstår ikke som samfunnsøkonomisk lønnsomt i forventning*
- *Usikkerhet kan gjøre Skaidi-Adamselv lønnsom, men også enda mer ulønnsom*

Søknaden påpeker:

Øst-Finnmark er preget av store avstander og tiltak i kraftnettet innebærer betydelige kostnader sett i relasjon til forbruk og produksjon. Basert på de forutsetninger og antagelser vi har lagt til grunn får derfor Skaidi-Adamselv negativ samfunnsøkonomisk lønnsomhet i forventning. Store miljøinngrep, både ved nett- og eventuell vindkraftutbygging, forsterker denne konklusjonen.

Når søkeren selv innser at samfunnsøkonomisk analyse peker mot negative ringvirkninger, kan vi etterspørre hvorfor søknaden i det hele tatt ble fremstilt?

Statnett sitt svar i søknaden er: *for å kunne legge til rette for forbruksvekst og næringsutvikling i Øst-Finnmark.*

Eneste absolutte reelle spenningskrevende forbruksvekst i Øst-Finnmark er de innmeldte vindkraftverk uten konsesjon.

Det er oppsiktsvekkende at Statnett ønsker å legge til rette for ikke-konsesjonsgitte vindkraftplaner. Ingen signaler fra regjeringen eller NVE støtter tilretteleggelse av disse. St. meld. 28 innebærer at INON områdene og reindrift skal vektlegges i særlig grad, noe som treffer de fleste planlagt vindkraftverk i regionen. NVEs tidligere foreslåtte nasjonale rammer for vindkraft, la ikke til rette for et eneste område i Øst-Finnmark av hensyn til nettkapasitet og reindrift.

En kan selvfølgelig argumentere for at en slik spenning vil kunne tilrettelegge for store energikrevende næringer, som bilbatterifabrikk, datasentre, elektrifisering av flytrafikk, eller fullt elektrifisert gruvedrift, men lite tilsier at slike næringer ønsker etablering i regionen. Eller at disse næringer ønsker bruk av strømnnettforstyrning, fremfor andre fornybare energikilder som for eks. biogass eller biofuel. Spekulasjonen innebærer også at den omsøkte traséen vil kunne fortsette til Kirkenes via Varangerbotn.

Men når søkeren innser selv at samfunnsøkonomisk analyse peker mot negative ringvirkninger, kan vi etterspørre hvorfor søknaden i det hele tatt ble fremstilt?

*I henhold til energiloven skal utviklingen av strømmettet være samfunnsmessig rasjonell. Det innebærer at Statnett må vurdere og sannsynliggjøre at den samfunnsmessige **nytt**en er større enn den samfunnsmessige kostnaden. Med samfunnsmessig rasjonelt og samfunnsøkonomisk lønnsomt legger man til grunn det samme. Konesjonssøknad- Statnett*

For oss kommer det frem av regningen som viser til dagens strømoverskudd i Øst-Finnmark meste parten av tiden, at tilknytting til fremtidige lokale virksomheter kan sikres ved tilknytting til eksisterende lokalstrømkilder og støtte en lokal utvikling, uten behov for videre tilknytting til Vest-Finnmark (Skaidi). Økt forbruk i regionen vil også bidra til å redusere behovet for høyt spenningsnivå ut av regionen.

Søkeren fremstiller to spenningsnivåer, 132 kV og 420 kV, i lys av den betydelige usikkerheten knyttet høy spenning både samfunnsøkonomisk og for naturmangfold (dette særlig ved tilrettelegging av store arealkrevende næringer som vindkraft), lurer vi på hvorfor et middels alternativ ikke ble fremstilt, som f.eks. 220 kV?

En tredje viktig usikkerhetsfaktor er investeringskostnader og natur- og miljøinngrep. Netttiltakene vi har vurdert, samt vindkraftanleggene disse legger til rette for, vil innebære store natur- og miljøinngrep. Det er stor usikkerhet knyttet til samfunnskostnaden ved disse inngrepene. Videre er det store kapital-kostnader involvert, og kostnadsestimatene inneholder betydelig usikkerhet. En økning i investerings-kostnader vil gjøre tiltakene enda mindre lønnsomme. Konesjonssøknad- Statnett

Samlet sett er det i Øst-Finnmark 144 MW installert effekt fra vannkraft og 188 MW installert effekt fra vindkraft (inkl. Raggovidda trinn II). Installert effekt dekker dagens forbruksnivå på maks 150 MW, med et overskudd på maks 194 MW.

Statnett fremstilling av fremtidig forbruksvekst i samfunnsøkonomisk analyse er motsigende:

- 1) *Vi legger til grunn at forbruket øker fra 145 MW i dag til opp mot 250 MW i 2040. Vi legger til grunn at dagens forbruk blir mer energieffektivt, samtidig som elektrisitet får flere anvendelser og at befolkningsveksten i Øst-Finnmark øker noe på sikt. Vi antar derfor at kraftforbruket innen alminnelig forbruk holder seg rundt dagens nivå.*
- 2) *Ny informasjon vedrørende Equinor sin leteaktivitet i Barentshavet Sør-Øst og den politiske diskusjonen rundt iskanten gjør at sannsynligheten for at det blir gjort store olje- eller gassfunn er mindre nå enn den var ett par år tilbake. Dette gjør også at sannsynligheten for de to høye scenarioene, på hhv. 200-250 MW og 300+ MW, har blitt redusert.*

Vi stiller spørsmål med hvorfor samfunnsøkonomisk analyse legger til grunn gjennomsnittet av de to høyeste senarioer, hvis sannsynligheten har blitt redusert?

Statnett legger også til grunn en forbruksvekst på 100 MW frem mot 2030, fra dagens forbruksnivå på 150 MW.

En 40 % forbruksvekst i et av landets områder med lavest folkevekst i løpet av en 10 års periode. Dette oppleves som bekymringsverdig overdrivelse som støtter tiltaket, men med lite rot i virkeligheten. Her må man understreke at Statnett peker på forbruk og ikke produksjon.

Tiltakets forhold til vindkraft

Statnetts fremstilling av begrunnelsene for spenningsnivå i konsesjonssøknaden har lite samsvar med resultatene fra samfunnsøkonomisk analyse. I samfunnsøkonomisk analyse kommer det tydelig frem en stor usikkerhet knyttet tiltakets gjennomførbarhet, og fremstiller nettilknytning til ikke-konsesjonsgitt vindkraft som en av hovedgrunnene for at tiltaket likevel bør gjennomføres. Mens i søknaden er tilknytning til ikke-konsesjonsgitt vindkraft nevnt som en eventualitet.

I søknaden står følgende:

*Det er behov for å øke overføringskapasiteten inn og ut av Øst-Finnmark. Av alternativene som er vurdert fremstår 420 kV-drift mellom Skaidi og Adamselv som det beste tiltaket. Dette vil legge til rette for fremtidig forbruksvekst i Øst-Finnmark **og eventuell vindkraft under Adamselv**. Ny ledning mellom Skaidi og Adamselv vil imidlertid ikke muliggjøre tilknytning av konsesjonsgitt vindkraft på Varangerhalvøya. Men tiltaket vil legge til rette for flere oppfølgingsinvesteringer som gjør dette mulig.*

Vi tviler på at Adamselv området, eller strekningen til Skaidi, i fremtiden kommer til å bli et senter for forbruksvekst. Det finnes i Adamselv og indre Laksefjord noen titalls eneboliger med under 100 innbyggere, to landbaserte oppdrettsanlegg som knapt trenger mer strøm, og et vannkraftanlegg som har ingen planer om økt strømproduksjon. Folketallet i Lebesby kommune har også kontinuerlig gått ned fra ca. 2500 på 1960 tallet til ca. 1263 i første kvartal 2021. Dette til tross for at kommunen lenge har bidratt med tilrettelegging av både vannkraft, vindkraft og oppdrett.

Det gjenstår i regionen ett konsesjonsgitt vindkraftverk- *Kjøllefjord vindkraftverk*, med 17 vindturbiner med en installert effekt på 39,1 MW som overføres med en 66 kV ledning via Kjøllefjord.

Konsesjonsgitt vindkraft på Varangerhalvøya blir imidlertid ikke tilkoblet uten oppfølgingsinvesteringer. Vi viser forståelse for at dette er en vesentlig ulempe. Allikevel vil vi oppfordre sterkt til å vurdere alternative løsninger til 420 kV Skaidi-Lebesby. Dette av hensyn til høy miljørisiko i form av tilrettelegging av flere store miljøskadelige planlagte vindkraftverk (mange i INON områder og reinbeitedistrikt).

En annen form for kobling for disse som bør tas i vurdering, er via Varangerbotn og videre til Finland (dette ettersom regninger viser et tydelig overskudd av kraft i regionen). To

andre alternativer til 420 kV for å sikre overføring av konsesjonsgitt vindkraftverk på Varangerhalvøya er ifølge Statnett: 1) Back-to-back omformer i Varangerbotn. 2) Temperaturoppgradering av dagens to 132 kV-ledninger mellom Adamselv og Varangerbotn. Statnett presenterer ikke disse to alternativene som de mest optimale pga. kostnader, noe som bør verifiseres ytterligere, og særlig veies opp mot miljøfordeler.

Vi bemerker i søknaden at Statnett legger en bevist uklarhet for hovedintensjonen med prosjektet ved beskrivelse. Statnett kunne ha spart mye av uklare prognoser farget med humanistiske intensjoner om å støtte Øst-Finnmarks fremtid, ved å være tydelig på hovedintensjonen fremstilt i samfunnsøkonomisk analyse, og skrive innledningsvis, for eksempel følgende:

«Statnett søker om å bygge ny 420 kV kraftledning mellom Skaidi og ny Lebesby transformatorstasjon. Dette vil kunne legge til rette for en stor andel av 2750 MW innmeldt vindkraftverk i Øst-Finnmark: Davvi Vindkraftverk med en installert effekt på 800 MW, Borealis vindkraftverk (200 MW), Digermulen Vindkraftverk, o.s.v. På denne måte vil dette gi økonomisk gevinst ved eksport av kraft ut av området, og tilrettelegge for elektrifisering av petroleumsvirksomhet i Hammerfest, og sikre at petroleumers produkter forbrennes en annen plass enn i Norge, noe som kan bidra til å redusere Equinors CO2 avgift».

Meldingen sendt av Grenseland AS til NVE i 2018 viser også en sterk korrelasjon med Statnetts omsøkte kraftledning.

Davvi vindkraftverk planlegges tilknyttet nettet gjennom bygging av en ny kraftledning til Statnetts meldte transformatorstasjon i Adamselv og gjennom en ny kraftledning frem til sentralnettet i Finland. ([konsesjonssaken ang. Davvi vindkraftverk](#))

Statnett er selvfølgelig klar over at en tydelig fremstilling av tiltaket ikke vil føre til økt popularitet. Kraftledningen vil kunne støtte, bla. Davvi vindkraftverk, et prosjekt som ikke er i henhold til politiske retningslinjer for etablering av vindkraft. Dette ved å ligge midt i et av landets 3 største INON områder, og midt i et reinbeitedistrikt. Dette for å nevne noen få aspekter som illustrer prosjektets svært lave sannsynlighet for gjennomførbarhet og den lave popularitet prosjektet generer.

Søkeren for Davvi vindkraftverk har også gjort seg kjent for utilbørlig opptreden. Dette, ved noe som kan nesten beskrives som en bestikkelse av den nærmeste berørte rettighetshaver av lovverket som hadde størst potensial til å gi søker avslag (ILO-konvensjon nr.169). Det kom frem av saksbehandlingen at Grenseland AS gjorde en pengelovnad til en reinbeitedistriktsleder hvis han lovet å ikke uttale seg i saken.

ERKLÆRING

07 NOV 2018

Reinbeitedistrikt nr 9 v/ leder Nils Arvid Guttorm har den DATO inngått en avtale med vindkraftselskapet Grenseland AS som kompenserer ulemper og tap som distriktet måtte bli påført som følge av anlegg og drift av vindmøller i Davvi vindkraft.

Reinbeitedistrikt nr 9 vil etter dette ikke for rettsapparatet eller på annen måte faktisk eller rettslig forsøke å hindre gjennomføring eller igangsetting av anleggsarbeidene, eksempelvis ved å angripe gyldigheten av konsesjonsmyndighetenes vedtak knyttet til prosjektet.

07 NOV 2018

Fana, den DATO

Nils Arvid Guttorm

Nils Arvid Guttorm

Kilde: <https://www.nve.no/konsesjonssaker/konsesjonssak?id=4606&type=A-1,A-6>

Sett i lys av samfunnsøkonomisk analyse som viser en negativ anslått lønnsomhet for kraftledningen med et tap på – 1025 MNOK (inkl. effekten av ikke-konsesjonsgitt vindkraft).

Sett i lys av dagens politiske føringer i Meld. St. 28 (2019-2020) *Vindkraft på land – Endringer i konsesjonsbehandlingen*, og tidligere NVEs nasjonale rammer for vindkraft på land, som begge ensidig viser at ikke-konsesjonsgitt vindkraftprosjekter i Øst-Finnmark har svært lav sannsynlighet til å bli gjennomført.

Sett i lys av at Statnett allikevel ønsker å gå videre med søknaden, og begrunner dette med en klar overdrivelse av anslått strømforbruk (ikke produksjon) for horisont 2030 i Øst-Finnmark. 40% anslått økt forbruk på 10 år er lagt til grunn for prosjektets verdisetting!

Sett i lys av Statnetts manglende transparens rundt prosjektets begrunnelse i søknaden, samt en del for del søknad av helhetlig prosjekt (Skaidi-Kirkenes-Finland) med etappe i Adamselv (knutepunktet for bla. Davvi vindpark).

Sett i lys av Grenseland AS tvilsomme opptreden i tidligere saker, og prosjektets store negative betydning for natur og alle interesser knyttet til den.

For at våre organisasjoner skal kunne ivareta sine interesser i tråd med krav til offentlig medvirkning må Statnett redegjøre bredere for hva som er forventet at en slik linje vil kunne medføre i fremtiden med tanke på eksempelvis vindkraftutbygging. Dette vil føre til langt bedre transparens, bidra til sakens opplysning og bidra til en åpen og god prosess med alle involverte interesser.

Vi har også et behov for at Statnett belyser på hvilken måte søknaden er i medhold med energiloven som forplikter Statnett til en samfunnsmessig rasjonell utvikling.

Vi mener en samlet behandling bør gjøres i de tilfeller dette er mulig -og i en region som Øst-Finnmark, burde det absolutt vært det mest gunstige, spesielt av hensyn til den sårbare arktiske naturen, og for at kommuner og FeFo kan danne seg en helhetlig vurdering av behovet og tiltakets effekt på natur, friluftsliv, reindrift osv.

Tiltaket forhold til Finnmarksloven

Finnmarksloven er sentral for alt av arealinngrep i Finnmark, dette gjelder både den omsøkte kraftledning, og særlig aktivitetene den er direkte knyttet til, som vindkraftutbygging. Vi ønsker at det utformes en løsning for at Finnmarksloven blir godt ivaretatt til tross for FeFo sin manglende habilitet ved en innstilling som går i favør av den omsøkte kraftledning. Om styrets vurdering går imot det omsøkte prosjektet faller betydningen av vårt innspill bort.

Finnmarkseiendom (FeFo) er forvalter av Finnmarksloven og grunneier av hovedandelen av arealet for det omsøkte tiltaket.

I plansaker som denne, skal FeFo som høringsinstans gi sin vurdering etter Finnmarkslovens §10.

I saker om endret bruk av utmark skal Finnmarkseiendommen vurdere hvilken betydning endringen vil ha for samisk kultur, reindrift, utmarksbruk, næringsutøvelse og samfunnsliv. Sametingets retningslinjer etter § 4 skal legges til grunn ved vurderingen av samiske interesser etter første punktum.

Samt FeFo skal legge vekt på Finnmarkslovens formålsparagraf

Lovens formål er å legge til rette for at grunn og naturressurser i Finnmark forvaltes på en balansert og økologisk bærekraftig måte til beste for innbyggerne i Finnmark og særlig som grunnlag for samisk kultur, reindrift, utmarksbruk, næringsutøvelse og samfunnsliv.

FeFo er dermed en viktig høringsinstans med forpliktelser for å ivareta aspektene nevnt i formålsparagrafen til fordel for Finnmarksinnbyggere.

FeFo er også eier, i lag med bla. én av to søkere: Repvåg Kraftlag SA, av Finnmark kraft AS ([kilde](#)). Finnmark kraft AS har også innmeldt *Borealis vindkraftverk*, som kan bli det nærmeste vindkraftanlegget ift. den omsøkte kraftledning. Med en ønsket installert effekt på 200 MW, har Borealis vindkraftverk et klart behov for 420 kV ledning.

Finnmark kraft AS har dermed en stor interesse i det omsøkte tiltaket.

FeFo som er deleier av Finnmark kraft AS har dermed både direkte og indirekte interesser for den omsøkte 420 kV kraftledningen.

Dette vil si at FeFo kan anses som inhabil høringsinstans, og at Finnmarksloven, som er sentral i denne saken, ikke kan forvaltes på en ryddig måte.

Vi har kun klart å fange FeFo-direktørens innstilling, som er positiv til tiltaket. Begrunnelsen tar utgangspunkt i tiltakets fremstilte formål som viktig for lokal utvikling i regionen. En fremstilling som beskrevet er kritikkverdig. FeFo styret vurderer direktørens innstilling 8. juni 2021, dvs. en dag etter vår høringsfrist. Vi har dermed informert styret i FeFo via brev (epost) den 6. juni 2021 (brevet ligger som vedlegg og kan gjerne tas i betraktning i saksbehandlingen).

Andre mangler i saksdokumenter

Landskap

I søknaden bemerker vi en alvorlig nedskrivning av tiltakets påvirkning på landskap.

Visuelle virkninger for landskap knyttet til omsøkte tiltak henger sammen med bomiljøer og friluftsområder. Store deler langs traseene beskrives å ha storskala landskapskarakter, noe som bidrar til at kraftledninger vil forsvinne noe i sine omgivelser på store avstander.

Statnett beskriver det motsatte av en åpenbar realitet. I et skogsområde med høy trær, eller i et veldig kupert terreng med avgrensede siktavstander, ville tiltaket kunne forsvunnet noe med omgivelsene. Her, vil i motsetning tiltaket være synlig over store avstander og påvirke negativt opplevelser knyttet urørt natur.

Søkeren foreslår følgende tiltak:

Av hensyn til negative visuelle virkninger for opplevelsen av landskap kan det vurderes avbøtende tiltak i form av grønnmaling av enkelte master eller over strekninger. Dette anbefales også av fagutreder, da særskilt i mindre og skogbevokste landskapsrom.

Opplevelsen fagutreder fikk i sommerlandskapet, førte sannsynligvis til denne vurderingen. Noe som åpenbart ikke kom frem av denne vurderingen, er at landskapet er snødekt fra oktober til juni, dvs. at tiltaket vil ha motsatt effekt 8-9 av 12 måneder i året. Dette vil særlig treffe lokale innbyggere, reindrifter og utmarksutøvere.

Forhold til russisk kraft

Statnett beskriver forholdet til Russisk kraft som følgende:

De seneste tiårene har Boris Gleb normalt sett hatt mulighet til å mate halvparten av sin produksjon (dvs. 28 MW) mot det norske nettet. De siste årene har importen fra Russland blitt kraftig redusert. Hovedårsaken er manglende nettkapasitet og at Statnett har prioritert å ta imot norsk vindkraft. I denne analysen legger vi derfor til grunn at kapasiteten i Boris Gleb ikke er tilgjengelig.

Vi ber NVE å være oppmerksom på om det beskrevne forholdet er samfunnsøkonomisk forsvarlig? Samt undersøke om Statnett har tatt i betraktning en mulig økt import av kraft fra Russland etter nedleggelse av smelteverket i Nikel. Kortere avstand til forbruksvekst og gode diplomatiske forhold bør også være en del av vurderingen.

Kunnskapsgrunnlaget forhold til Finnmarksloven

Uten en utfyllende KU av økosystemtjenestene gir søknaden et manglende vurderingsgrunnlag opp mot eksisterende bruk av naturressurser, og mer alvorlig, et manglende vurderingsgrunnlag opp mot Finnmarksloven og konvensjonen- ILO nr. 169.

Det mest mangelfulle er delen av KU som omhandler utmarksnæringer. Den kunne ikke vært mer sparsom.

Den består av følgende opplisting:

- *Innlandsfisk*
- *Vilt*
- *Bær, sopp*
- *Utmarksslått*
- *Skog og ved*
- *Mineraler og grus*

Samt resultatet av en kort telefonsamtale med leder for utmarksavdelingen fra FEFO som sier følgende:

I følge FeFo (Einar Asbjørnsen, pers. medd.), som eier det aller meste av arealet langs de ulike traséene, er det ingen næringsmessig utnyttelse (dvs. til livsopphold, matforsyning eller salg) av disse utmarksressursene i dag, og det foreligger heller ingen kjente planer om fremtidig utnyttelse. Det som forekommer av jakt, fiske, høsting av bær o.l. langs traséene handler med andre ord primært om rekreasjon og ikke næring. Vi viser derfor til utredning på friluftsliv for mer informasjon om dette temaet.

Utmarksnæring er utbredt i fylket, og en bærebjelke for samisk kultur. Selv om det er en tilbakegang, er det derfor en prioritert satsing for Sametinget å sørge for revitalisering av disse næringene. Representert av bla. arbeidsgruppe *Árbediehtu* for natur og tradisjoner.

Det hadde vært på sin plass fra forvalter av Finnmarksloven å invitere konsulentene til å vurdere temaets potensiale.

Elektromagnetiske felt og støy

Effektene av elektromagnetiske felt ble pålagt utredet på rein, men ikke på sau. Traséen går over inngjerdet mark med sau på beite. Det er å anta at dersom sau ikke har noen andre steder for opphold, at effektene av langtidseksponering vil være større.

Effektene av støynivå er kun nærmere beskrevet for hytter og bolig, men ikke ift. friluftsområder. I mange av disse bruker folk mye tid ved samme plass, eksempelvis fiskeplasser langs Lakselva eller Børselva.

KU beskriver- *Støynivået ved fuktig vær kan være opp til 23 dB høyere enn ved klart vær.*

Frost på ledningen kan antas å ha samme effekten og er ikke vurdert i KU.

KU Friluftsliv

Området Laksefjordvidda bør få verdi A på friluftslivet (KU side 73). Man finner beskrivelse av friluftslivets verdier i NVE rapport 49-2013. Vassdraget er i kategori 1.1 bla. pga. friluftsliv.

Børselvfjellet har fått verdi C. Børselvfjellet er også et relativt stort INON område. Områdets kvalitet bør ha blitt vurdert som en kompenserende faktor for lite besøkesfrekvens, og føre opp verdien til B.

Luoppaljokka -Suolojavri C / Liten til middels Vassdrag knyttet til Storelva. Registrert som utfartsområde av Lebesby kommune. Det fiskes i vassdraget, inkl i Suolojavri, og det er området for elgjakt. (KU friluftsliv)

Denne informasjonen er feil og mangelfull. Luoppaljokka er fredet for fiske, og mest sannsynlig den lengste fredningssonen i Finnmark for Atlanterhavslaks. Dette stammer fra bestemmelse fra lokal forvaltning og ikke som konsekvens av manglende oppnåelse av gytebestandsmål, men et varig tiltak for å beskytte vassdragets viktigste gytefelt. Noe som danner et av de mest eksemplariske tiltak i Fylket. Området har en særegen verdi i form av en nærmest totalt urørt vassdragsnatur. Om høsten tiltrekker området naturentusiaster som fra land kan observere en spektakulær oppsamling, opptil flere hundre, store Atlanterhavslaks under aktiv gyting. Dette ofte i kombinasjon med sopp og bærplukking langs elva. Verdien bør være lagt opp til minst B. Område ligger også i tilstrekkelig nærhet til flere fritidsboliger og campingplass.

Caskilvarri B / Middels til stor Caskilvarri og Handelsbukttoppen er toppturmål nær Lakselv. Området er veldig mye brukt av folk fra Lakselv. Det går dels merkede topptur med utgangspunkt Caskilbekk til Kufjellet (Kussavaara) og Caskilvárri. Scooterløype opp langs Caskiljohka gir tilkomst til populære fiske- og campingområder rundt Luostejojheakkit, samt videre til øvrige viddeområder. Stien til Caskilvarri har trolig noe høyere verdi enn området for øvrig.

Lavttevárri A / Stor Nærturområde med noe tilrettelegging av Brennelv Bygdelag i form av stier, gapahuker, hytter, skiløype.

(KU friluftsliv)

Her er det et oppsiktsvekkende manglende samsvar mellom konsulentens beskrivelse og verdisetting!

KU friluftsliv: Niibecohkka (A) mens Kluppunarga (C), oppleves som et tilfeldig terningkast med dårlig samsvar mellom beskrivelse og verdisetting.

Ledningen vil på det nærmeste gå ca. 900 m fra og være lite synlig fra det meste av Adamsfjord/ Adamsfossen. Den vil imidlertid bli synlig fylkesveien som går over fossen. Den vil bli godt synlig fra 1 Laksefjordvidda i området Adamsfjorddalen og omkringliggende områder. Omfanget vurderes som intet til lite negativt for Adamsfjord/Adamsfossen og lite negativt for Laksefjordvidda. Sjørelvdalen krysses av ledningen, og der vil ledningen dermed ha en større negativ virkning, her vurdert til lite negativt omfang. Side 81 KU Friluftsliv

Her opplever vi en tydelig nedskrivning av påvirkningens omfang. Alt av beskrivelse fra side 81 og nedover i samme sjargong.

Ved 19 Rappafossen vil imidlertid den nye 420 kV ledningen bli et tydelig inngrep som reduserer opplevelsesverdien av området (middels negativt omfang). Videre innover i 21 Njeaiddán vil ledningen ha nærføring til Nurotatt Njeaddan og turstien hit. Omfanget vurderes som lite til middels negativt. Ledningen vil bli eksponert fra flere fritidsboliger langs Lakselva. Samlet sett vurderes konsekvensen som liten til middels negativ (- / - -). Side 85

Også her ser man en tydelig nedskrivning av påvirkningens omfang.

Vennlig hilsen

Forum for natur og friluftsliv Finnmark

Pierre Fagard
Vikarierende koordinator
FNF Finnmark

Kopi til:

Styret i FNF Finnmark (inkludert representanter for organisasjonene som støtter høringsuttalelsen)
Miljødirektoratet
Statsforvalteren
FeFo
Kommunene: Alta, Porsanger, Lebesby, Hammerfest, Tana

Vedlegg:

Epost fra NVE for innvilget utsatt frist fra 14. mai 2021 til 07. Juni 2021

Brev fra FNF Finnmark til FeFo ang. direktørens innstilling til Statnetts søknad (06. Juni 2021)